

Başvuru Numarası	:2022/1125, 2022/1139
Toplantı Tarihi/Sayısı	:14.9.2023/36
Karar Numarası	:2023/699
Başvuran	:Y.T.
Başvuran Vekili	:-
Adres	:-
Muhatap Kurum/Kişi	:Elazığ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres	:-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; haklı olmayan sebeple disiplin cezası aldığı, kötü muameleye maruz kaldığı, dilekçe hakkının engellendiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçelerinde özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu ile görüşebilmek amacıyla 25/7/2022 tarihinde açlık grevine girdiğini, hak talebine ilişkin girişimleri sebebiyle hücreye koyma cezası aldığını ve kötü muameleye maruz kaldığını,

b. Kurum içi dilekçelerine cevap verilmediğini, Kurum dışı dilekçelerine ise çıkış yapılmadığını, dilekçelerinin ücretli bir şekilde gönderilmesi için zorlandığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Elazığ 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 14/12/2021 tarihinde; Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığının 22/3/2017 ve 9/9/2015 tarihli yazılarına istinaden Ceza İnfaz Kurumu, Kurumun bağlı bulunduğu Cumhuriyet Başsavcılığı ve ilgili mahkemelerin iş yükü düşünülerek emek ve zaman kaybına sebebiyet vermemesi açısından Adalet Bakanlığı ve bağlı bulunduğu birimler haricindeki kurumlara (Örneğin: Sosyal Yardımlaşma, Belediye, Valilik, Danıştay, AYM, TBMM, Yargıtay, diğer Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı, Bankalar vb. kurumlar) yazılan dilekçelerin ücreti mahpuslar tarafından karşılanmak suretiyle posta yolu ile gönderilmesine dair karar alındığı, Kurum içi dilekçelere ise yasal süresi içinde cevap verildiği, başvuranın söz konusu iddialarının asılsız olduğu,

b. Disiplin raporu ve disiplin cezası kararının ekte gönderildiği, her ne kadar hak talebine ilişkin girişimleri sebebiyle hücreye koyma cezası aldığını beyan etmişse de başvuranın ilgili mevzuat hükümlerine aykırı eylemleri sebebiyle disiplin cezası aldığı belirtilmiştir.

4. Başvuran, 26/9/2022 tarihli dilekçesinde herhangi bir ceza infaz kurumuna zorunlu nedenlerle nakil

talebinde bulunmaktadır.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Dilekçelere ilişkin iddiasını infaz hakimliğine taşıdığını, infaz hakimliğinin söz konusu İdare ve Gözlem Kurulu kararını iptal ettiğini, kısıtlı maddi imkanlara sahip olduğunu ve mektup ücreti ödemek zorunda olmadığını,

b. Almış olduğu tüm disiplin cezalarına ilişkin olarak tahrik edildiğini, bu sebeple suça sürüklendiğini ve suç işlediğini ifade etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre;

"*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Başvuran; haksız yere disiplin cezasına aldığı, kötü muameleyle maruz kaldığı, dilekçe hakkının engellendiği iddialarında bulunmuştur.

12. İdarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumların kusurlu olarak ihlâl edilmesi halinde mahpusun eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre disiplin cezaları uygulanmaktadır. Nitekim, 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Kanun'un "*Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları*" başlıklı 37'nci maddesi; "*(1) Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi,*

güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, (...) yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.” hükmünü haizdir.

13. Öte yandan, mahpusa kasıtlı bir biçimde verilen disiplin cezalarının süreklilik gösterdiği takdirde kötü muamele yasağının asgari eşiği aşılabilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi (AYM), kasıtlı biçimde açıldığı iddia edilen disiplin soruşturmalarıyla verilen toplam yirmi sekiz gün oda hapsi cezasını değerlendirirken korumasız ve zayıf durumdaki kişinin sistematik şekilde cezalandırılmasının kişide elem ve korkuya yol açabileceğini vurgulamaktadır. Mahkemeye göre, bu durum kişinin ruhsal bütünlüğü ile onurunu zedeleyerek kötü muamele yasağının asgari eşiğini aşacaktır (AYM, *Bayram Tuğrul Yıldırım ve Hasan Yıldırım Başvurusu*, B. No: 2014/5280, 24/5/2018, para. 74-77).

14. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak nitelendirilebilecek tutum ve davranışların birçok tezahürü olmakla birlikte genellikle idare ve personelin kasıtlı davranışlarından ve yönetsel hatalar ile yetersiz kaynaklardan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda kişinin haksız nedenlerle sürekli disiplin cezası aldığı yönündeki iddialar kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenebilirse de iddiaların yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere dayanması gerekmektedir (AYM, *Hakan Olğun Başvurusu*, B. No: 2014/15588, 25/1/2018, para. 43).

15. Başvurana verilen disiplin cezaları değerlendirildiğinde, başvuranın 2016 yılından itibaren hücreye koyma, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma, ücreti karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma gibi 126 disiplin cezası aldığı görülmüştür. Başvuran her ne kadar tahrik edildiğini, bu sebeple suça sürüklendiğini ve disiplin cezası aldığını iddia etse de 5275 sayılı Kanun'da disiplin cezasının türleri ve söz konusu cezaların hangi durumlarda verileceği açıklanmıştır. Bu kapsamda, ilgili mevzuatta zikredilen disiplin cezalarının, ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması noktasında gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Gönderilen ekler ve ilgili mevzuat hükümleri birlikte ele alındığında; söz konusu disiplin cezalarının muhatap Kurum tarafından mevzuat hükümleri kapsamında verildiği, bu çerçevede, başvuranın mezkûr iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

16. Dilekçe hakkı, kişilerin kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkı anlamına gelmekte olup Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 74'üncü maddesinde hükme bağlanmıştır. Dilekçe hakkı, başlı başına bir hak olmakla birlikte diğer hakların korunmasında usuli bir güvence de sağlamaktadır. Bu çerçevede, bireyler dilekçe hakkını kullanarak temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını talep edebilmektedir.

17. Alıkonulmuş ya da koruma altına alınmış kişiler için dilekçe hakkı, bir taraftan personel üzerindeki caydırıcı etkisiyle işkence ve kötü muamele teşkil eden tutum ve davranışlardan korunmanın güvencesiyken diğer taraftan işkence ve kötü muameleyle karşı devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında oluşturması gereken etkin başvuru yolunun ilk adımı anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, alıkonulmuş ya da koruma altına alınmış kişilerin baskı altında kalmadan dilekçelerini sunabilmeleri önem arz etmektedir.

18. Dilekçe hakkının engellendiği iddiasına ilişkin olarak başvuranın bulunduğu Kurumda; Adalet Bakanlığı ve bağlı birimleri haricindeki kurumlara (Örneğin: Sosyal Yardımlaşma, Belediye, Valilik, Danıştay, AYM, TBMM, Yargıtay, diğer Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı, Bankalar vb. kurumlar) ücreti mahpuslar tarafından karşılanmak suretiyle posta veya mektup gönderilebilmektedir.

19. Başvuran söz konusu konuya ilişkin Elazığ İnfaz Hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 26/9/2022 tarihli kararında; 5275 sayılı Kanun'un 68'inci maddesinin birinci fıkrası ve 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin

İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 76'ncı maddesinin birinci fıkrası gereği; adliye ve ceza infaz kurumlarının iş yoğunluğu, sürekli gönderilen mektupların devlete getirdiği mali yük dikkate alındığında, mahpusların şahsi dilekçelerini gönderme masrafını devletin ve ceza infaz kurumunun karşılama yükümlülüğünün bulunmadığı ancak başvuranın Yargıtay, Danıştay, İstinaf ve İlk Derece Mahkemelerine yazmış olduğu ve yazacağı dilekçelerin savunmaya ilişkin olabileceği ve yargılama yapan adli makam aracılığıyla ile gönderebileceğinden şikâyetin kısmen kabulüne, diğer kurumlara ve makamlara göndermek istediği dilekçelerin iş yoğunluğu ve mali yük dikkate alınarak kısmen reddine, Kurumdaki dilekçe uygulamalarına ilişkin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınan kararın iptaline dair karar vermiştir.

20. Bu kapsamda, mahpusların yargı makamlarına hitaben yazdığı dilekçelerin ücretsiz şekilde adli makamlar aracılığıyla gönderilebildiği, 5275 sayılı Kanun'un 68'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan, *"Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir. Hükümlü, usul ve esasları Adalet Bakanlığınca belirlenmek suretiyle, gerekli teknik altyapının bulunduğu kurumlarda elektronik yöntemlerle de mektup alıp gönderebilir."* hükmü doğrultusunda diğer kurum, makam ve kişilere ücreti karşılığında mektup veya posta yoluyla dilekçelerini iletebildikleri, dolayısıyla, başvuranın dilekçe hakkının engellendiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

21. Başvuran 26/9/2022 tarihli dilekçesinde herhangi bir ceza infaz kurumuna zorunlu nedenlerle nakil talebinde bulunmaktadır. Nakil talepleri; 5/6/2015 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genelgesi'nin 22'nci maddesinin beşinci fıkrası ile 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca Genel Müdürlükçe değerlendirilmektedir (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2022/273, K. No: 2022/499, 7/10/2022, para. 19-22-23).

22. Ülke genelinde, ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların; hastalık, disiplin, güvenlik gibi çeşitli sebeplerden ötürü nakil işlemleri gerçekleştirilmektedir. Genel Müdürlük tarafından Kurumumuza iletilen yazılarda; nakil taleplerinin incelenmesinde kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak, talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği kurumda bulunup bulunmadığı gibi hususların göz önünde bulundurulduğu, bu nedenle her talebin uygun değerlendirilemediği, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin nakil taleplerinin Genel Müdürlüğe ulaştığı anda talep edilen kurumların kapasitelerinin o günkü veriler göz önüne alınarak değerlendirildiği ve verilerin günaşın değiştiği bildirilmektedir.

23. Kurumumuz tarafından anlık kapasite değişikliklerinin ve her başvuranın talep durumunun tespit edilmesi mümkün değildir. Başvuru dilekçesinde yer alan somut koşullar değerlendirildiğinde; başvuranın nakil talebinin, Anayasa'nın 17'nci maddesi ile İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol uyarınca kötü muamele yasağı kapsamında ele alınabilecek nitelikte olmadığı ve başvurunun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında incelenemeyeceği sonucuna varılmıştır.

24. Sonuç olarak, yukarıda açıklanan nedenlerle, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi kapsamında başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye